

บทที่ 4 หลักฐานการใช้เงิน

ในการชำระหนี้เงินยืมนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้นท่านจะนำสืบการใช้เงินได้ ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอนในเอกสารนั้นแล้ว"

จากบทบัญญัติข้างต้นเป็นเรื่องของการชำระหนี้เงินยืมที่ต้องการให้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งประกอบการยืนยันว่าได้ชำระหนี้แล้วเช่นกัน มาตรา 653 วรรคสองนี้เป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาตรา 653 วรรคแรก ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาท และกฎหมายกำหนดว่าต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเงินเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบการฟ้องคดี ดังนั้นสำหรับการกู้ยืมที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือนี้หากชำระหนี้กันเมื่อใด มาตรา 653 วรรคสองได้กำหนดว่าต้องการให้มีหลักฐานการชำระหนี้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยเช่นกัน

ในเรื่องหลักฐานการใช้เงินตามมาตรา 653 วรรคสอง มีความเห็นของนักกฎหมายหลายท่าน อาทิเช่น ท่านรองศาสตราจารย์มาโนช สุทธิวาทนฤพุมิ รองศาสตราจารย์เรวัตร จันทรพิณีจ อาจารย์มหาชัย ศรีทองกลาง (ผู้พิพากษา) และนักกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายท่าน ที่แสดงความคิดเห็นไว้ในตำรากฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมฯ ว่า หลักฐานการใช้เงินตามมาตรา 653 วรรคสอง ใช้เมื่อเป็นการกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาท และได้มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือในกรณีกู้ยืมเงินกันไม่เกินสองพันบาท แต่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ การนำสืบการใช้เงินย่อมต้องการหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างใดอย่างหนึ่ง ในมาตรา 653 วรรคสองด้วย นอกจากนี้ นักกฎหมายบางท่านมีความเห็นว่าหากเป็นการกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาทที่ไม่ได้มีหลักฐานเป็นหนังสือ การใช้เงินก็ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วยเช่นกัน สำหรับแนวทางของคำพิพากษาศาลฎีกา ก็มีความสอดคล้องกับความเห็นของนักกฎหมายทั้งหลายข้างต้น อาทิเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2480

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2480 กู้เงินกันแม้จะไม่เกินกว่า 50 บาท ถ้าหากได้ทำหนังสือไว้เป็นหลักฐาน การใช้เงินต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ผู้กู้จะนำพยานบุคคลมาสืบว่าได้ใช้เงินตามสัญญาแล้วไม่ได้ กรณีเช่นนี้ต้องบังคับตามมาตรา 653 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยความเคารพต่อบรรพจารย์กฎหมายทุกท่าน ผู้เขียนมีความเห็นแตกต่างไปจากท่านเหล่านั้น กล่าวคือ ผู้เขียนมีความเห็นว่าหลักฐานการใช้เงินเป็นหนังสือน่าจะใช้เมื่อเป็นการกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาท ไม่ว่าจะหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็ตาม ไม่น่าจะต้องใช้หากเป็นการกู้ยืมเงินไม่เกินสองพันบาทและได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ เพราะถ้าพิจารณาจากความเป็นเหตุเป็นผลแล้ว การกู้เงินกันเป็นจำนวนน้อยบางที่ผู้ยืมอาจมีวัตถุประสงค์จะขอโดยไม่มีเจตนาขโมยก็ได้ ในขณะที่เดียวกันผู้ให้ยืมก็อาจมีเจตนาทั้งให้ยืม หรือให้โดยเสนาหาในเวลาเดียวกัน แต่หากเป็นจำนวนเงินที่มาก การจะขอกลับเปล่า ๆ โดยไม่มีเจตนาขโมยมาคืนคงทำให้ผู้ให้ลำบากใจ ทั้งผู้ให้ยืมคงไม่อาจตัดใจยกให้ได้เช่นกัน ดังนั้น หากเมื่อใดมีการกู้ยืมเกินกว่าสองพันบาท การอ้างว่าได้ชำระหนี้แล้วในมาตรา 653 วรรคสอง ต้องการหลักฐานเป็นหนังสือเพียงอย่างเดียว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานในการฟ้องร้องเรียกเงินกู้คืนตามมาตรา 653 วรรคหนึ่ง นั้นเอง

ความหมายของการนำสืบการใช้เงิน

คำว่า "การใช้เงิน" ในมาตรา 653 วรรคสอง บางคนอาจเข้าใจว่าเป็นการนำสืบให้รู้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ทำอะไรบ้าง แต่นั้นเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะ "การใช้เงิน" หมายถึงการชำระหนี้เงินกู้คืน

การใช้เงินหมายถึงการชำระหนี้คืนเป็นเงินสดเท่านั้น

การชำระหนี้คืนโดยปกติถ้ายืมเงินไป ก็อาจชำระคืนเป็นเงิน หรืออาจชำระโดยการหักกลบลบหนี้ (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 341-342) หรือโดยการแปลงหนี้ใหม่ (มาตรา 349) หรือหนี้เคลื่อนกลืนกัน (มาตรา 353) หรือการยอมรับชำระหนี้เป็นสิ่งของอย่างอื่นแทน

ก่อน พ.ศ. 2548 มาตรา 653 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การกู้ยืมเงินเกินกว่า 50 บาท..." แต่มาเมื่อวันที่..... มาตรา 653 วรรคแรกได้ถูกแก้ไขเป็น "การกู้ยืมเงินเกินกว่าสองพันบาท..."

เงิน (มาตรา 321 และมาตรา 656 วรรคสอง) ก็ได้ แต่การชำระด้วยวิธีต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้ ไม่ถือว่าอยู่ในบังคับมาตรา 653 วรรคสอง เพราะ "การใช้เงิน" ในมาตรา 653 วรรคสอง หมายถึงการชำระหนี้ด้วยตัวเงินเท่านั้น หรือเรียกว่าชำระด้วยเงินสดเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 905/2497 (ประชุมใหญ่) ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า หนี้เงินกู้ตามสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องนี้ เป็นหนี้เงินกู้ที่โจทก์ออกทศรองชำระราคารถยนต์แทนจำเลย ต่อมาโจทก์จำเลยได้ตกลงโอนรถยนต์ซึ่งตกเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยตามสัญญาเช่าซื้อให้แก่โจทก์แล้ว จำเลยได้ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์คันนี้จากโจทก์เท่ากับจำนวนเงินที่โจทก์ทศรองแทนจำเลยบวกกับดอกเบี้ยและค่านายหน้า แต่โจทก์ไม่ยอมคืนสัญญาให้โจทก์จึงนำมาฟ้องจำเลย จำเลยรับว่าได้กู้เงินโจทก์จริงตามสัญญา แต่ใช้เงินให้โจทก์เสร็จแล้วโดยจำเลยโอนรถยนต์ให้โจทก์ ซึ่งโจทก์ยอมรับชำระหนี้อื่นตามมาตรา 321 หนี้เดิมยอมระงับไป แม้โจทก์จะไม่เวนคืนเอกสารกู้ให้จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยได้ชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้นโดยโอนรถยนต์ชำระหนี้ให้โจทก์ยอมรับแล้วเช่นนี้ โจทก์จะนำหนังสือสัญญาที่โจทก์ยอมรับชำระหนี้อื่นจากจำเลยมาฟ้องจำเลยอีกหาได้ไม่ แม้สัญญาจะอยู่กับโจทก์ เพราะหนี้สินตามสัญญาที่ระหว่างโจทก์จำเลยได้ระงับสิ้นไปตามมาตรา 321 ศาลฎีกาได้มีมติในที่ประชุมใหญ่ว่า จำเลยนำสืบพยานบุคคลในข้อที่ว่า โจทก์ยอมรับชำระหนี้อื่นแทนเงิน กู้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1051/2503 รับว่าได้ทำสัญญากู้ยืมเงินโจทก์จริง แต่ต่อสู้ว่าได้ชำระหนี้เงินกู้ให้โจทก์แล้ว โดยโจทก์ได้เช่าจำเลย จำเลยได้เก็บค่าเช่าจากโจทก์ โจทก์หักเอาข้าวเปลือก 250 ถัง เป็นการชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมแล้ว ดังนี้เป็นการต่อสู้ว่า โจทก์ยอมรับชำระหนี้ด้วยข้าวเปลือกแทนเงินกู้ยืมตามสัญญาแล้ว หนี้เป็นอันระงับไปตามมาตรา 321 จำเลยยอมนำสืบได้ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 653 วรรค 2 อ้างฎีกาที่ 905/2497 ดังกล่าวแล้ว

การใช้เงิน ไม่ได้หมายความว่าชำระหนี้ในส่วนดอกเบี้ย

ปัญหาที่ตามมาคือ การใช้เงิน ในมาตรา 653 วรรคสอง นอกจากจะหมายถึงการใช้เงินต้นแล้ว จะรวมไปถึงการใช้ดอกเบี้ยด้วยหรือไม่ ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับที่วินิจฉัยว่า การนำสืบการชำระเงินตามมาตรา 653 วรรคสอง หมายถึงการนำสืบการชำระเงินต้นเท่านั้น ไม่รวมถึงการชำระดอกเบี้ยด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1332/2531 การนำสืบการใช้เงินที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้มาแสดงหรือมีการเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมหรือแห่งเพิกถอนในเอกสารในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง หมายถึงถึงการนำสืบถึงการชำระต้นเท่านั้น ไม่รวมถึงการชำระดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2118/2537 การชำระดอกเบี้ยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง จึงนำสืบพยานบุคคลว่าได้ชำระดอกเบี้ยแล้วได้

การชำระหนี้ตามมาตรา 653 วรรคสอง เป็นการชำระหนี้ในส่วนของเงินต้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องชำระทั้งหมด อาจเป็นการชำระเพียงบางส่วนก็ได้

การชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่น

การชำระหนี้เงินกู้ ลูกหนี้อาจขอชำระเป็นทรัพย์สินอื่น มิใช่ชำระด้วยเงินสด เช่น ขอชำระเป็นเช็ค โอนที่ดินตีใช้หนี้ โอนเงินทางโทรเลข โทรศัพท์ ไปรษณีย์ มอบบัตรถอนเงินอัตโนมัติให้ไปกดเงินหรือมอบฉันทะให้เจ้าหนี้ไปรับเงินที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับ เช่น เงินบำนาญ ฯลฯ ส่วนแต่ไม่อยู่ในความหมายของมาตรา 653 วรรคสอง ที่ต้องมีหลักฐานการใช้เงินเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง การชำระหนี้ที่กล่าวมานี้จึงเท่ากับการชำระด้วยวิธีอื่น มิใช่ชำระด้วยเงินสด สามารถขอให้นำสืบด้วยพยานบุคคลได้ว่าได้มีการชำระหนี้แล้ว หลักเกณฑ์นี้มีปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

การชำระหนี้ด้วยเช็ค

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4143/2533 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ท่านว่าจะนำสืบการใช้เงินต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แห่งเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว" ตามมาตราดังกล่าวใช้ในกรณีชำระหนี้ด้วยการใช้เงิน จึงต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดง แต่คดีนี้เป็นการชำระหนี้โดยใช้เงินตามเช็คที่จำเลยประกันหนี้ไว้กับโจทก์ จึงมิใช่เป็นการชำระหนี้ด้วยการใช้เงิน แต่เป็นการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นแทน และโจทก์ยอมรับไปแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมา

แสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้เวนครินแล้วหรือได้แทงเพิกถอนในเอกสารนั้นแล้ว หนี้ย่อมระงับไปได้ (ฎีกาที่ 767/2505, 543/2510)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6614/2538 การชำระหนี้ด้วยเช็คจะสมบูรณ์ต่อเมื่อเชิคนั้นเรียกเก็บเงินได้แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคท้าย เมื่อเช็คพิพาทเรียกเก็บเงินไม่ได้หนี้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในเช็คจึงยังไม่ระงับ การที่จำเลยทั้งสองจะนำสืบว่าได้มีการชำระหนี้ตามจำนวนดังกล่าวแล้ว โดยไม่มีหลักฐานการใช้เงินเป็นหนังสือลงลายมือชื่อมาแสดง หรือได้เวนครินเอกสารแห่งการกู้หรือแทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้วไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง

โอนที่ดินตีใช้หนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1178/2510 การชำระหนี้เงินกู้ด้วยการโอนที่ดินให้เจ้าหนี้เป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ซึ่งมีใช้การชำระหนี้ด้วยเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 แม้จะมีได้มีหลักฐานการชำระหนี้เป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 ศาลก็รับฟังพยานบุคคลที่น่าสืบในเรื่องการชำระหนี้นั้นได้เมื่อโอนที่ดินชำระหนี้เงินกู้แล้วหนี้นั้นก็ระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1582/2524 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 บัญญัติการนำสืบเฉพาะกรณีใช้เงินไม่ห้ามการนำสืบกรณีใช้ทรัพย์สินอย่างอื่นชำระหนี้แทนเงิน มาตรา 321 บัญญัติว่า ถ้าเจ้าหนี้อยอมรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ท่านว่าหนี้้นั้นเป็นอันระงับสิ้นได้ และมาตรา 656 วรรคสอง ก็บัญญัติถึงการที่ผู้ให้กู้ยืมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่กู้ยืมไว้ด้วย จำเลยจึงนำสืบว่าได้เอาที่ดินตีใช้หนี้เงินที่กู้โจทก์ไปแล้วได้

โอนเงินทางโทรเลข โทรคัท ไปรษณีย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2965/2531 จำเลยทำสัญญากู้ยืมเงินโจทก์ไป 200,000 บาท จำเลยนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนครินแล้วหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว การที่จำเลยโอนเงินทางโทรเลขเข้าบัญชีของโจทก์ไม่เข้าบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 แต่เป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นซึ่งโจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ได้ยอมรับ จึงเป็นการชำระหนี้เงินกู้ให้โจทก์แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6028/2539 จำเลยโอนเงินทางโทรศัพท์เข้าบัญชีโจทก์เพื่อชำระหนี้เงินกู้ไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 เมื่อโจทก์ยอมรับหนี้เงินกู้จึงระงับลง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5590/2540 หนังสือสัญญากู้เงินพิพาททั้งสองฉบับเป็นเอกสารที่แท้จริง และจำเลยได้ชำระหนี้รายพิพาทแก่โจทก์แล้วเป็นเงิน 323,500 บาท โดยใช้วิธีส่งเงินทางไปรษณีย์ธนาคารไปให้โจทก์และโจทก์ได้รับแล้วถือได้ว่าโจทก์ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ อันเป็นผลให้หนี้ระงับไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรคหนึ่ง กรณีมิใช่เป็นการนำสืบการใช้เงินโดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อโจทก์มาแสดงซึ่งต้องห้ามมิให้นำสืบตามมาตรา 653 วรรคสอง

มอบบัตรถอนเงินอัตโนมัติให้ไปถอนเงิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4643/2539 การที่จำเลยมอบสิทธิในการถอนเงินโดยมอบบัตรถอนเงินอัตโนมัติให้โจทก์ไปถอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของตนผ่านเครื่องฝากถอนอัตโนมัติถือว่าเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ซึ่งโจทก์ในฐานะเจ้าหนี้ได้ยอมรับแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 แม้ว่าจำเลยที่ 2 ที่ 3 ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้เวณคืนแล้วหรือได้แทงเพิกถอนในเอกสารนั้นแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง ก็รับฟังได้ว่า ล. ได้ชำระหนี้เงินกู้ให้โจทก์บางส่วนแล้ว

ลูกหนี้มอบฉันทะให้บุตรเจ้าหนี้รับเงินบำนาญ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1452/2511 เจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ โดยวิธีที่ลูกหนี้มอบฉันทะให้บุตรของเจ้าหนี้ไปรับเงินบำนาญพิเศษที่ลูกหนี้กับบุตรมีสิทธิจะได้รับ แล้วเอามาหักชำระหนี้เงินกู้แทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ มิใช่เป็นกรณีเจ้าหนี้ตั้งตัวแทนรับชำระหนี้ แต่เป็นการที่เจ้าหนี้ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 หนี้ยอมเป็นอันระงับสิ้นไป

หลักฐานการนำสืบการใช้เงินตามมาตรา 653 วรรคสอง

การที่ลูกหนี้อ้างว่าได้ชำระหนี้เงินกู้เป็นเงินสด และเป็นการชำระในส่วนของเงินต้น มาตรา 653 วรรคสอง กำหนดว่าการกล่าวอ้างนี้ต้องมีหลักฐานแสดงว่าได้มีการชำระเงินคืนกันอย่างแท้จริงแล้ว โดยต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. หลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม
2. การเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานการกู้ยืม
3. การแทงเพิกถอนลงในเอกสารอันเป็นหลักฐานการกู้ยืม

1. หลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม

หลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงในการนำสืบการใช้เงินนี้ มีความหมายทำนองเดียวกับหลักฐานการกู้ยืมตามมาตรา 653 วรรค 1 แตกต่างกันเพียงหลักฐานการใช้เงินต้องเป็นลายมือชื่อของผู้ให้กู้ลงไว้เท่านั้น ดังนั้นหนังสือต่าง ๆ ที่ลงลายมือชื่อของผู้ให้ยืมที่แสดงพอให้เห็นได้ว่ามีการใช้เงินกันแล้วย่อมนำสืบถึงการได้ใช้เงินได้ มิใช่ต้องระบุไปตรง ๆ ว่าได้มีการใช้เงินที่กู้ยืม และลายมือชื่อของผู้ให้กู้ยืม แม้จะลงในภายหลังการทำหลักฐานเป็นหนังสือ ก็มีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ หากพึงได้ว่าผู้ยืมยอมรับความถูกต้องของข้อความทั้งหมดในเอกสารนั้น ย่อมถือว่าเป็นหลักฐานในการนำสืบใช้เงินได้ตามมาตรา 653 วรรค 2 แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 296/2515 โจทก์ขอให้จำเลยชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย 20,625 บาท จำเลยให้การว่าได้ชำระแก่โจทก์แล้วสองคราว ครั้งแรกชำระดอกเบี้ยด้วยเงินสด 1,500 บาท ครั้งที่สอง ชำระด้วยเช็ค 12,000 บาท แต่ถึงกำหนดเช็คไม่มีเงิน จึงถูกโจทก์แจ้งความเอาผิดต่อตำรวจ จำเลยได้นำเงิน 12,000 บาท ไปมอบให้พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนได้บันทึกและให้โจทก์เซ็นรับเงินดังกล่าวไว้ในบันทึกนั้นแล้ว จำเลยยอมนำสืบอ้างบันทึกซึ่งมีลายมือชื่อโจทก์ผู้ให้กู้ว่าได้มีการใช้เงินได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1696/2523 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติว่า "ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ท่านว่าจะนำสืบการใช้ได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อให้ผู้กู้ยืมมาแสดงฯ" แปลความหมายได้ว่าหากมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงพอให้เห็นได้

ว่ามีการใช้เงินกันแล้ว ก็นำสืบถึงการใช้เงินได้ มิใช่จะต้องระบุไปตรง ๆ ว่าได้มีการใช้เงินที่ภู่นั้น และลายมือชื่อผู้ให้ยืมนั้นแม้จะลงภายหลังการทำหลักฐานเป็นหนังสือ ก็มีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้หากฟังได้ว่าผู้ให้ยืมยอมรับความถูกต้องตามข้อความทั้งหมดในเอกสารนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3339/2532 ในการชำระหนี้เงินยืม ผู้ยืมให้ผู้ให้กู้ยืมรับเงินเดือนแทนผู้ยืม แล้วหักเงินเดือนชำระหนี้ดังกล่าว สมุดเซ็นรับเงินเดือนของทางราชการที่ผู้ให้ยืมลงชื่อรับเงินแทนผู้ยืมเป็นหลักฐานการใช้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2207/2535 การที่ผู้ให้กู้ให้ ว. เป็นผู้ไปถอนเงินจากบัญชีเงินฝากของจำเลยผู้กู้ เพื่อชำระหนี้โจทก์ ถือว่า ว. เป็นตัวแทนโจทก์รับชำระหนี้จากจำเลย ดังนั้น เมื่อจำเลยนำหลักฐานที่ ว. ลงลายมือชื่อเป็นผู้รับเงินตามสำเนาใบมอบฉันทะถอนเงินมาแสดง ถือได้ว่าเป็นการนำสืบการใช้เงิน โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือของตัวแทนผู้ให้กู้ยืมเงินมาแสดงแล้ว

แต่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1771/2525 ในการนำสืบการใช้เงินตามสัญญาผู้จำเลยอ้างเอกสารซึ่งโจทก์รับว่าเป็นผู้เขียนให้จำเลย แต่ไม่ได้รับรองว่าเป็นหลักฐานการชำระหนี้ ในเอกสารไม่มีข้อความตอนใดแสดงว่าโจทก์ได้รับชำระหนี้ตามหนังสือสัญญาฉบับใด เป็นจำนวนเงินเท่าใด ดังนี้ จึงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยได้ชำระหนี้เงินกู้โจทก์แล้ว

2. การเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานการกู้ยืม

หมายความว่าผู้ให้กู้ส่งคืนหนังสือที่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมคืนให้แก่ผู้กู้ การได้รับเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมกลับคืนมานี้ต้องเป็นการคืนด้วยความสมัครใจ ด้วยความยินยอม และโดยชอบธรรม ดังนั้น หากผู้กู้ขโมยเอกสารดังกล่าวกลับคืนมา หรือเอกสารหายไปและมาอยู่ที่ผู้กู้ ย่อมไม่ถือว่าเข้ากรณีนี้ ผู้ให้กู้ย่อมขอเอาสืบได้ว่าเอกสารหาย ตนไม่ได้เวนคืน นอกจากนี้ หากผู้ให้กู้คืนหลักประกันเงินกู้แก่ผู้กู้โดยยังไม่คืนหลักฐานการกู้ยืม เช่น ผู้ให้กู้คืนสร้อยคอทองคำที่นำมาจำนำเป็นประกันเงินกู้คืนแก่ผู้กู้โดยมิได้คืนสัญญากู้ยืมเงิน ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่ามีการเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1384/2482 หนังสือสัญญาที่ยังอยู่ที่เจ้าหนี้ ลูกหนี้ จะนำพยานมาสืบว่าได้ชำระหนี้แล้วโดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น หาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1290/2518 กู้เงินกว่า 50 บาท ผู้กู้ได้รับโฉนดอัน เป็นหลักประกันตามเอกสารกู้คืนแล้ว ไม่ต้องด้วยมาตรา 653 วรรค 2 ฟังว่ามีการใช้เงิน คืนแล้วไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2657/2534 น.ส.3 ที่จำเลยมอบให้โจทก์ไว้เป็น ประกันการกู้ยืม ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเพราะไม่ใช่เอกสารที่แสดงในตัวเองว่ามี การกู้ยืมเงินกัน การที่โจทก์คืน น.ส.3 ดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการเวนคืนหลักฐานแห่งการกู้ยืม

3. การแทงเพิกถอนลงในเอกสารอันเป็นหลักฐานการกู้ยืม

หมายถึง การเขียนลงในหลักฐานการกู้ยืมว่าได้ชำระหนี้แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นทั้งหมดหรือบางส่วน ส่วนผู้ที่แทงเพิกถอนจะเป็นผู้ให้กู้เอง หรือบุคคลที่ผู้ให้กู้มอบหมาย เช่น บุตร หรือภรรยา/สามีของผู้ให้กู้ เป็นต้น ก็ได้ทั้งสิ้น และต้องมีการลงลายมือชื่อผู้ให้กู้หรือผู้ที่ ได้รับมอบหมายไว้ด้วย จึงจะเป็นการแทงเพิกถอนที่เป็นไปตามมาตรา 653 วรรค 2

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1131/2473 ผู้กู้เขียนลงบนเอกสารกู้ว่าได้ชำระหนี้ เสร็จแล้ว แต่ไม่มีลายเซ็นชื่อผู้ให้กู้นั้น ยังไม่เรียกแทงเพิกถอนสัญญากู้อันชอบด้วยกฎหมาย การกู้ยืมเงินที่มีเอกสาร จะฟังพยานบุคคลที่นำมาสืบว่าได้ใช้เงินแล้วไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1254/2505 ลูกหนี้ไปทำนิติกรรมขายฝากทรัพย์สินให้ แก่เจ้าหนี้ เงินค่าขายฝากนี้ตกลงกันให้หักใช้หนี้เงินกู้บางส่วน เจ้าหนี้เอาสัญญากู้ให้บุตร ชายบันทึกไว้ว่าลูกหนี้ให้เงินมาเท่าใด คงเหลือเท่าใด และบุตรชายเจ้าหนี้เซ็นชื่อกำกับไว้ ดังนี้ เป็นการที่บุตรชายเจ้าหนี้กระทำแทนเจ้าหนี้ ถือได้ว่าเป็นการแทงเพิกถอนในเอกสาร กู้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 แล้ว